

До питання аксіологічних принципів у вищій освіті

*Яна КУНДЕНКО, кан. філос. наук, доц. Національного університету
міського господарства імені О. М. Бекетова Ольга ГАПЛІВСЬКА, ст.
викладач*

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Аксіологічний підхід як фундамент духовної культури в освіті розглядається багатьма сучасними дослідниками (І. Бех, А. Гулига, І. Зязюн, В. Кремінь, В. Малахов, А. Міщенко, В. Сластьонін, А. Ярошенко та ін.). Такий підхід впливає на організацію освітнього процесу у навчальних закладах, на практиці висвітлює оптимальні шляхи вирішення професійних проблем та транслює актуальні духовні цінності сучасного суспільства на межі цивілізаційного розлому. Так, В. Сластьонін у навчальному посібнику «Введення в педагогічну аксіологію» визначає, що у вітчизняній філософській літературі «цінність» це здатність речей, ідей тощо виступати засобом задоволення потреб окремих індивідів і соціальних груп; значущість речей, ідей для життєдіяльності суб'єкта; специфічна форма виявлення відношення між суб'єктом і об'єктом з метою задоволення потреб суб'єкта; специфічні утворення в структурі індивідуальної і суспільної свідомості, що є орієнтирами особистості і суспільства.

Звернення до філософської теорії цінностей у контексті освіти в вищих навчальних закладах дозволяє розглядати зміст і структуру навчального процесу як сферу суб'єкт-суб'єктних відносин. Де знання, викладач і здобувачі освіти об'єднуються не тільки практичним та прагматичним ставленням до

дійсності, що притаманні науковому світогляду, скільки специфічною аксіологією естетичного, етичного та гносеологічного поцінування.

У процесі навчання і виховання майбутніх фахівців відбувається формування абстрактного мислення завдяки філософії саме у вищих наукових закладах. Фахівцеві академічної сфери, що займається гуманітарними науками в цілому і філософією як їх теоретичною основою, аксіологія, цікава як можливість практичного втілення теорії в практику життя людини і суспільства. Це дозволяє досягти реалізації виникаючих ідей в спільному обговоренні та творчій діяльності. Проте слід зауважити, що з'явилися негативні тенденції в соціально-психологічних рисах молоді: значне зниження соціальної відповідальності, нерозвиненість культурних потреб, моральне відставання від інтелектуального. У таких умовах необхідними є: раннє та об'єктивне фахове орієнтування, освоєння молоддю методів роботи по формуванню соціальної відповідальності, спонукання студентів до самовиховання, створення можливостей для всебічного наближення до такої системи цінностей, де на першому місці стоїть гідність людини. Здатність покладати відповідальність за чинені діяння на самого себе – якість, що характеризує високий ступінь адаптації особистості до можливих труднощів, які виникатимуть у трудовій діяльності, у міжособистісних відносинах, у вирішенні власних душевних конфліктів.

На нашу думку, ефективне професійне становлення молоді неможливо здійснювати без визначення сучасних соціокультурних цінностей. Саме особистість спроможна до самовиховання як до однієї з форм усвідомленого саморозвитку. На рівні окремої особистості аксіологічний підхід спрямований у втілення на практиці оптимальних шляхів трансляції актуальних соціальних цінностей. У сучасних умовах аксіологічний підхід є одним з основних методологічних принципів професійної підготовки майбутніх фахівців з будь-якої галузі науки. Сучасні викладачі, що формують основи професійної підготовки, надають обґрунтування аксіологічно-методологічному підходу, виділяють систему цінностей освітнього процесу, і таким чином вказують, що освіта є загальнолюдською цінністю поряд з повагою до життя та свободою визначення особистості.